

KOMUNIKAT 134

INSTYTUT PIŁSUDSKIEGO LONDYN

KOMUNIKAT 134

GRUDZIEŃ 2022

Komunikat Instytutu Piłsudskiego w Londynie Nr 134

Oddano do druku w grudniu 2022

REDAKTOR: Anna Stefanicka

PROJEKT GRAFICZNY I EDYCJA: Joanna Bolton

KOREKTA: dr. Olga Topol

ISSN 1369-7315

SIEDZIBA INSTYTUTU PIŁSUDSKIEGO W LONDYNIE mieści się w gmachu Polskiego Ośrodka Społeczno-Kulturalnego (POSK) na II piętrze. Adres: Instytut Piłsudskiego, 238-246 King Street, London W6 0RF. Telefon: 020 8748 6197, e-mail: Instytut@pilsudski.org.uk. Godziny otwarcia Instytutu: wtorki i czwartki od godziny 11.00 do 19.00, oraz w czasie uroczystości według ogłoszeń w prasie. Wycieczki grupowe mogą zwiedzać Instytut w innym czasie po telefonicznym/mailowym porozumieniu z Sekretariatem.

Charity Registration Number: 314270

SZANOWNI PAŃSTWO, DRODZY PRZYJACIELE,

W tym roku obchodzimy 75-lecie Instytutu Piłsudskiego w Londynie!

Założony 19 marca 1947 roku Instytut Piłsudskiego w Londynie, był jedną z pierwszych polskich powojennych organizacji edukacyjnych i instytucji kultury promujących historię Polski w Wielkiej Brytanii.

Do grona członków założycieli Instytutu oprócz najbliższych współpracowników Józefa Piłsudskiego i wybitnych osobistości przedwojennych należała także żona Marszałka Aleksandra Piłsudska. W późniejszym okresie w prace Instytutu zaangażowane były obie jej córki Wanda Piłsudska i Jadwiga Piłsudska-Jaraczewska. Obecnie działalność Instytutu kontynuuje kolejne, już czwarte, pokolenie piłsudczyków.

Mimo, że Instytut jest jedną z mniejszych placówek muzealno-archiwalnych w Londynie, to jego działalność skierowana jest do szerokiego kręgu odbiorców. Oprócz tradycyjnych wystaw promujących zbiory Instytut sięga także po nowoczesne środki przekazu jak pokazy VR czy prezentację holograficzną. Organizuje spotkania, prelekcje, promocje książek, dyskusje, lekcje szkolne i konkursy dla uczniów oraz warsztaty dla nauczycieli i programy dla stażystów. W bogatej ofercie Instytutu każdy może wybrać dla siebie coś interesującego.

ZAPRASZAMY!

75. ROCZNICA ZAŁOŻENIA INSTYTUTU W LONDYNIE

LIST GRATULACYJNY OD WICEPREZESA RADY MINISTRÓW, MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO RP PANA PROF. PIOTRA GLIŃSKIEGO

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego**

Pani Anna Stefanicka
Sekretarz Generalna
Instytut Józefa Piłsudskiego w Londynie

Szanowna Pani Sekretarz,

19 marca 1947 r. został powołany do życia Instytut Józefa Piłsudskiego w Londynie, instytucja kontynuująca dzieło Instytutu Badania Najnowszej Historii Polski, powstałego w Warszawie w latach 1923-24. Decyzję o wznowieniu działalności Instytutu, prowadzonego przed wybuchem II wojny światowej, zawdzięczamy inicjatorom tej idei, wśród których należy wymienić Władysława Bortnowskiego, Tytusa Filipowicza, Kazimierza Iranek-Osmeckiego, Tadeusza Münnich, Aleksandrę Piłsudską czy Wacława Stachewicza.

Z okazji jubileuszu 75 – lecia powstania Instytutu Józefa Piłsudskiego w Londynie proszę przyjąć najserdeczniejsze gratulacje oraz wyrazy uznania dla pracy Pani Sekretarz oraz całego Zespołu na rzecz zachowania i propagowania polskiego dziedzictwa.

Na głęboki podziw zasługuje upór oraz konsekwencja w strzeżeniu prawdy historycznej, szczególnie tej z okresu walki o wolność oraz historii Polski XX w. W założeniach działalności Instytutu Józefa Piłsudskiego w Londynie można odnaleźć wskazówki Towarzystwa Przyjaciół Nauk z roku 1809: „...Cokolwiek Ojczyzny się tyczy — zgromadzić i od niepamięci zachować, szczególne zaś przywiązanie do Niej w rodakach ożywiać, utrzymywać, rozszerzać...”.

Tym bardziej cieszę się, że dzisiaj możemy obchodzić jubileusz 75 lat pracy na emigracji

Polaków, którym najnowsza historia Polski leży na sercu, a dzięki zaangażowaniu których Instytut stał się jedną z pierwszych kulturalnych i edukacyjnych organizacji założonych w celu promowania historii Polski w Wielkiej Brytanii.

Nie byłoby to możliwe, gdyby nie wytrwałość w gromadzeniu, zabezpieczaniu i udostępnianiu materiałów historycznych: archiwaliów, publikacji i eksponatów muzealnych z okresu współczesnej historii Polski, w szczególności tych pośrednio lub bezpośrednio dotyczących osoby Marszałka Józefa Piłsudskiego i jego współpracowników. Z pewnością nie do przecenienia jest także działalność naukowo-badawcza Instytutu, a w szczególności rozpowszechnianie wiedzy o Polsce i jej historii wśród społeczności polskiej oraz angielskiej, poczynając od naukowców, a kończąc na młodzieży szkolnej. W związku z tym tak istotne są prowadzone przez Państwa badania, tworzenie opracowań historycznych, organizacja odczytów, wykładów czy wystaw.

Dzisiaj bogate zbiory znajdujące się w Archiwum Instytutu Józefa Piłsudskiego, wśród których należy wymienić chociażby spuścizny działaczy okresu międzywojennego oraz przedstawicieli powojennej emigracji polskiej w Wielkiej Brytanii oraz Archiwum Adiutantury Generalnej Naczelnego Dowództwa 1918-1922, stanowią bogate źródło do badań nad wojną polsko-bolszewicką i pierwszymi latami niepodległości.

Patrząc wstecz, z ogromnym szacunkiem myślę o Polakach, którzy przyczynili się do ocalenia polskich pamiątek, wywiezionych przez nich podczas działań wojennych, wielokrotnie przenoszonych w trakcie prześladowań, a ostatecznie ofiarowanych w postaci darów dla Muzeum – Instytutu. Te bezcenne pamiątki związane zarówno z postacią Marszałka Józefa Piłsudskiego, jak także z okresem dążeń niepodległościowych Polaków, są dzięki Państwa zaangażowaniu oraz kreatywności, udostępniane kolejnym pokoleniom.

Pełen uznania dla dotychczasowych osiągnięć, wszystkim Pracownikom, Przyjaciołom i środowiskom skupionym wokół działalności Instytutu Józefa Piłsudskiego w Londynie składam na ręce Pani Sekretarz najserdeczniejsze życzenia wszelkiej pomyślności i wytrwałości w pełnieniu szczególnej misji opieki nad wieloletnim, bogatym dorobkiem tej Instytucji.

Z wyrazami szacunku

Piotr Gliński

ZESPÓŁ INSTYTUTU

RADA POWIERNIKÓW

Roman Kukliński	Powiernik, Digitalizacja Dokumentów
Andrzej Suchcitz	Doradca Zarządu
Alicja Whiteside	Powiernik, IT Koordynator i Digitalizacja Dokumentów
Anna Stefanicka	Sekretarz Generalny

PRACOWNICY I WOLONTARIUSZE

Lidia Letkiewicz	Muzeum i Archiwum Prasowe
Kornelia Balul	Archiwum Fotografii i Archiwum Prasowe
Anna Górka	Archiwum Dokumentów i Archiwum Fotografii
Zofia Wyszomirska Noga	Artystka Rezydentka
Joanna Bolton	Newslettery i Projekty Wydawnicze
Paweł Filuś	Projekty Wydawnicze
Ewa Hammond	Tłumaczenia
Rafał Jabłoński	IT Doradca
Dorota Krimmel	Portale Społecznościowe
Magdalena Paczocha	Projekty Filmowe
Marta Szajna	Lekcje Muzealne
dr Olga Topol	Projekty Wystawiennicze
Joanna Słowik	Przewodnicząca Komisji Rewizyjnej

CZŁONKOWIE HONOROWI INSTYTUTU

Marszałkowa Aleksandra Piłsudska	generał broni Kazimierz Sosnkowski
Ambasador RP dr Michał Sokolnicki	dr. Wanda Piłsudska
prof. dr Wacław Jędrzejewicz	generał br. Tadeusz Alf-Tarczyński
Prezydent RP prof. dr Stanisław Ostrowski	Marszałek Sejmu RP Bohdan Podoski
płk dypl. prof. dr Stanisław Biegański	płk. mgr. Janusz Rowiński
inż. arch. Jadwiga Piłsudska-Jaraczewska	inż. arch. Mieczysław Stachiewicz

KRZYSZTOF MÜNNICH 1923 - 2022

27 maja 2022, odszedł od nas wieloletni Radny i Sekretarz Generalny Instytutu, zasłużony działacz społeczny - Krzysztof Münnich.

Prowadził działalność niepodległościową w Ameryce poprzez publicystykę prasową, odczyty i wystąpienia telewizyjne na terenie Kanady, Stanów Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii.

Odnaczony: Orderem Odrodzenia Polski IV i V klasy; Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Skarbu Narodowego, Złotym Medalem Opiekuna Miejsc Pamięci Narodowej.

Krzysztof Münnich i Mieczysław Stachiewicz w sali muzealnej Instytutu. 2014 r. (Archiwum IPL)

ARCHIWUM

KOLEKCJA Nr 76
płk Mieczysław Szumański
Teczki 1,2,3,4,5

KOLEKCJA Nr 77
Mjr Tadeusz Caspari -
Chrzesczowski
Część I i II

KOLEKCJA Nr 78
płk Stefan Dąbrowski

KOLEKCJA Nr 83
57GN 8-20

Kolekcja 79
Gen. Kazimierz Glabisz
Kolekcja 79

1/3

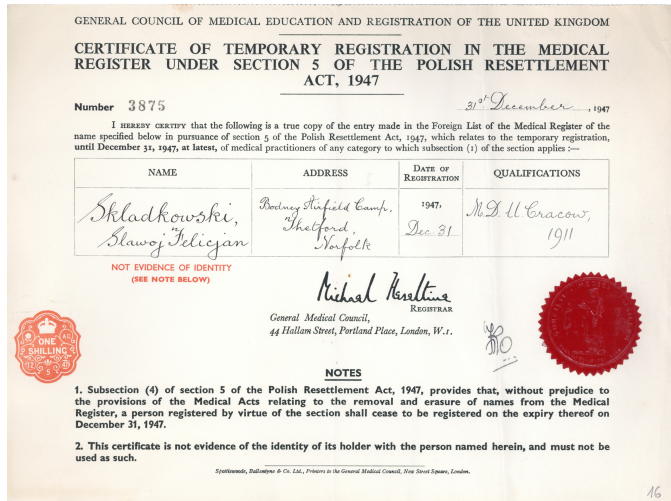
KOL. 79
Gen. KAZIMIERZ GLABISZ
Teczki 5-7

2/3

ARCHIWUM DOKUMENTÓW

DIGITALIZACJA KOLEKCJI „FELICJAN SŁAWOJ SKŁADKOWSKI”

Kol. 3

Spuścizna, zawierająca m.in. akta osobowe, korespondencję prywatną i urzędową oraz wspomnienia, została uporządkowana, a znajdujące się w niej dokumenty spaginowane i zeskanowane. Obecnie trwają prace nad wpisaniem ich do bazy danych i zamieszczeniem na instytucyjnej stronie website.

Felicjan Sławoj Składkowski (1885-1962) był generałem Wojska Polskiego, premierem II RP, doktorem medycyny i publicystą.

Lekarz legionowy, uczestnik wojny polsko-bolszewickiej, podczas II wojny światowej został internowany w Rumunii, przebywał następnie w Turcji i w Palestynie. Po wojnie pozostał na emigracji w Wielkiej Brytanii. Współpracował z paryską „Kulturą” i londyńskimi „Wiadomościami”.

Poświadczenie wpisu Felicjana Sławoja Składkowskiego do brytyjskiego rejestru lekarskiego. 1947 rok.

Felicjan Sławoj Składkowski z żoną Jadwigą. 1961 rok.

NOWO OPRACOWANA

SPUŚCIZNA RYSZARDA KOPACKIEGO

Kol. 2 i 4

Ryszard Kopacki podczas kampanii wrześniowej walczył w 10 Brygadzie Kawalerii, następnie przez Węgry i Jugosławię przedostał się do Francji, gdzie służył we francuskim 4 pułku pancernym. Ewakuowany do Wielkiej Brytanii wstąpił do 1 Dywizji Pancernej (PSZ), z którą przeszedł szlak bojowy, walcząc m.in pod Caen, Falaise, poprzez Bredę aż do Wilhelmshaven.

Przekazany zbiór zawiera m.in dokumenty osobiste, przedwojenne polskie świadectwa i legitymacje, polskie i brytyjskie zaświadczenia dokumentujące przebieg służby wojskowej, medale i odznaczenia oraz kolekcję fotografii, tym cenniejszą, że opisaną!

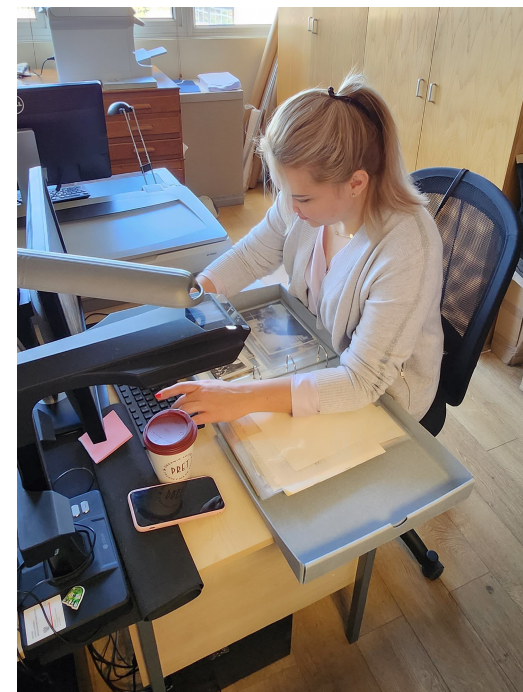
Serdecznie dziękujemy Panu Paulowi Kopackiemu za zaufanie i przekazane z rodzinnego archiwum pamiątki.

Lidia Letkiewicz odbiera przekazane przez Paula Kopackiego materiały. (Fot. Alicja Whiteside)

ARCHIWUM FOTOGRAFII

DIGITALIZACJA KOLEKCJI FOTOGRAFICZNEJ „JÓZEF PIŁSUDSKI”

Przechowywany w Instytucie Piłsudskiego w Londynie unikatowy zbiór zdjęć związany z marszałkiem Józefem Piłsudskim charakteryzuje się niezwykle bogactwem tematycznym. Zbiór zawiera oficjalne fotografie dokumentujące karierę wojskową i polityczną tego wybitnego męża stanu, uważanego za jednego z ojców polskiej niepodległości. Zdjęcia obrazują życie polityczne i społeczne dwudziestolecia międzywojennego.

Kornelia Balul podczas skanowania fotografii z kolekcji Józef Piłsudski. (Fot. Anna Górka)

Anna Górka podczas skanowania fotografii z kolekcji Józef Piłsudski. (Fot. Anna Stefanicka)

Wyodrębnione części zbioru stanowią fotografie związane z powstaniem i działalnością Legionów, uroczystościami państwowymi, rewiami wojskowymi, a także mniej znane obrazy przybliżające życie rodzinne Józefa Piłsudskiego i jego najbliższych.

Na naszej witrynie zostało zamieszczonych i udostępnionych 2122 skanów fotografii wraz z 1028 opisami.

W ciągu roku wielokrotnie w londyńskiej prasie polskiej i na portalach społecznościowych prezentowaliśmy obiekty z kolekcji fotograficznej. Zamieszczone na facebooku posty związane z projektem i popularyzacją archiwum fotograficznego Instytutu odwiedziły 1093 osoby.

Z udostępnionych, na instytutowej stronie internetowej, fotografii skorzystali badacze przy opracowaniu wydawnictw albumowych o gen. Bolesławie Wieniawie-Długoszowskim i gen. Władysławie Andersie.

Zdigitalizowane fotografie dostępne są pod linkiem:

<https://archiwa.pilsudski.org.uk/kolekcja/259>

Digitalizację zbioru umożliwiła dotacja otrzymana w ramach Programu Ministra KiDN „Wspieranie Archiwów, Bibliotek i Muzeów poza Krajem”

KRAKOWSKA REWIA KAWALERII W ZBIORZE FOTOGRAFICZNYM INSTYTUTU

250 rocznicę odsieczy wiedeńskiej Marszałek Józef Piłsudski postanowił uczcić rewią kawalerii. Wybór miejsca nieprzypadkowo padł na krakowskie Błonia. Ta jedna z największych w Europie łąk w centrum miasta znajduje się tuż przy Oleandrach – miejscu skąd 6 sierpnia 1914 wyruszyli do Kielc legioniści.

*Kawalerzyści w Krakowie. 6.10.1933.
(Archiwum IPL)*

Zaplanowane przez Marszałka w najdrobniejszych szczegółach uroczystości miały na celu nie tylko uczczenie rocznicy zwycięstwa nad Turkami, ale także pewnego rodzaju demonstrację siły wymierzoną przeciwko zbrojącym się hitlerowskim Niemcom.

*Józef Piłsudski podczas Rewii
Kawalerii na krakowskich
Błoniach wita tureckiego oficera.
(Archiwum IPL)*

Już na kilka dni przed obchodami Kraków był dosłownie okupowany przez kawalerzystów. - „Wszędzie ich było pełno” – wspominał uczestnik uroczystości płk. Leon Mitkiewicz - „na ulicach Krakowa, w każdej knajpie, kawiarni czy w pierwszorzędnej restauracji, jak w Grandzie, u Hawelki czy pod Różą...”

Od rana 6 października 1933 „cały olbrzymi plac na wprost kopca Kościuszki był napełniony niezwykle barwnymi pułkami kawalerii polskiej. Naokoło zaś wszędzie, na przestrzeni paru kilometrów stał zwartą masą falujący tłum ludzki” – relacjonował płk. Leon Mitkiewicz.

Na trybunie honorowej ustawionej na Błoniach zasiedli: prezydent Ignacy Mościcki, premier Janusz Jędrzejewicz z całym rządem, posłowie, senatorowie, generalicja oraz korpus dyplomatyczny. Przedstawiciele Anglii, Austrii, Francji, Niemiec, Turcji, Rosji Węgier, Rumunii, Grecji, Łotwy, Norwegii, Brazylii, Austrii, Portugalii, Bułgarii, Argentyny i Jugosławii. Szczególną atencją cieszyli się tego dnia Turcy: chargé d'affaires Kadri Riza Bej i attaché wojskowy Nadi Bej.

12 pułków kawalerii polskiej wzięło udział w paradzie. Była to największa i zarazem ostatnia przed wojną rewia kawalerii.

Po defiladzie marszałek Józef Piłsudski z prezydentem Ignacym Mościckim udali się do Katedry Wawelskiej, aby w Krypcie oddać hołd prochom króla Jana III Sobieskiego. Arcybiskup Adam Sapieha odprawił krótkie nabożeństwo zakończone odśpiewaniem *Boże coś Polskę*.

Marszałek Józef Piłsudski odbiera defiladę kawalerii. (Archiwum IPL)

Marszałek Józef Piłsudski oddaje hołd prochom króla Jana III Sobieskiego. (Archiwum IPL)

Uroczystości zakończył bankiet w wawelskich salach na 1500 osób. – „Co za blask bił od mundurów paradnych i szaserów różnokolorowych oficerów polskiej kawalerii! Od balowych toalet pań” - wspomina Leon Mitkiewicz.

Głaz upamiętniający
Rewię Kawalerii z 1933
roku. (Fot. Agnieszka
Ludwikowska)

Kilka lat później na Błoniach, umieszczono kamień upamiętniający to wydarzenie. Usunięty przez Niemców podczas okupacji został on ponownie postawiony w tym samym miejscu w 1999 roku.

Digitalizację zbioru umożliwiła dotacja otrzymana w ramach Programu Ministra KiDN „Wspieranie Archiwów, Bibliotek i Muzeów poza Krajem”
Więcej informacji znajduje się pod linkiem <https://archiwa.pilsudski.org.uk/seria/6>

Retrospektywna inwentaryzacja zbiorów muzealnych pod kierunkiem Lidii Letkiewicz została zakończona w roku 2021. Na bieżąco dopisywane są nowe nabytki wzbogacające naszą kolekcję. Obecnie w systemie Adlib skatalogowanych jest 2,204 obiektów.

W tym roku do kolekcji muzealnej oprócz wspomnianego wcześniej daru Paula Kopackiego doszły również, przekazane przez Julię i Alexa Kuklińskich pamiątki po ich ojcu ś.p. Józefie Kuklińskim.

*Fonograf Edisona
prezentowany na
wystawie Nispa. Wśród
Ajnów. (Fot. K. Balul)*

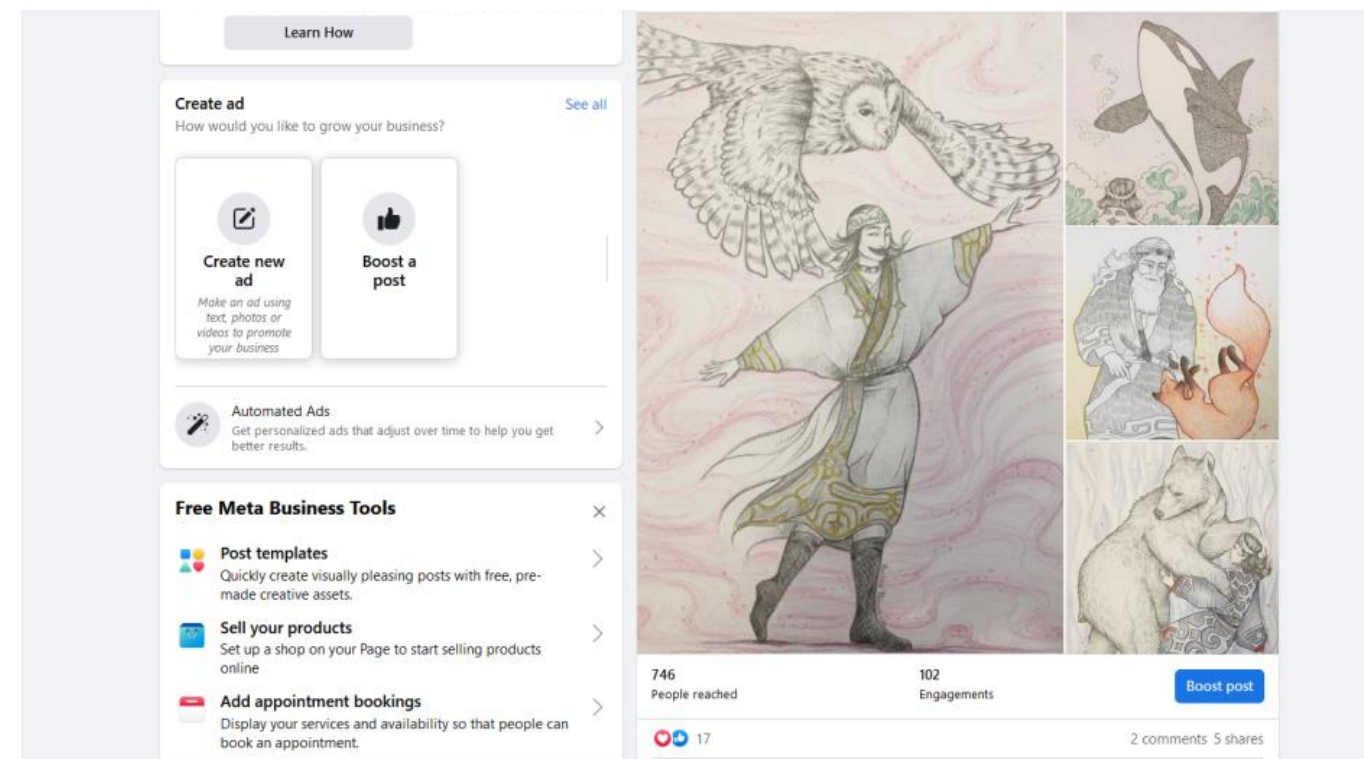

*Przedmioty inspirowane sztuką Ajnów prezentowane na wystawie
Nispa. Wśród Ajnów (Fot. K. Balul)*

Roman Kukliński przekazał do instytutowych zbiorów dwie mapy: Francji z 1938 roku i Polski z 1944 roku.

Na prezentowanej z okazji 75. Instytutu wystawie o Bronisławie Piłsudskim duże zainteresowanie wzbudziły zakupione przez Instytut obiekty: fascynujące obrazy Pauliny Tłoczek zainspirowane kulturą Ajnów i fonograf Edisona z 1907 roku.

Na uroczyste obchody 80 rocznicy obrony Cowes, Instytut wypożyczył banderę z ORP Błyskawica. Położone na wyspie Wight miasto, w maju 1942 roku stało się celem zmasowanego ataku Luftwaffe. Załoga ORP Błyskawica, pod dowództwem komandora Wojciecha Franckiego, pomagając odeprzeć atak uratowała Cowes i stoczną od kompletnego zniszczenia.

Post na Facebooku, reklamujący obrazy Pauliny Tłoczek eksponowane na wystawie Nispa. Wśród Ainów, obejrzało 746 osób.

WYSTAWY

ZEMIAŃSKI AN EXILE

„Ziemianin” was a Polish magazine published in Paris from 1918 to 1920. It was the first Polish publication to appear in the French capital. The magazine was edited by Janina Jędrzejowska, a prominent Polish journalist and writer. It focused on the lives of Polish immigrants in France, their struggles, and their hopes for the future of their homeland. The magazine was a vital link between the Polish diaspora and the Polish state-in-exile.

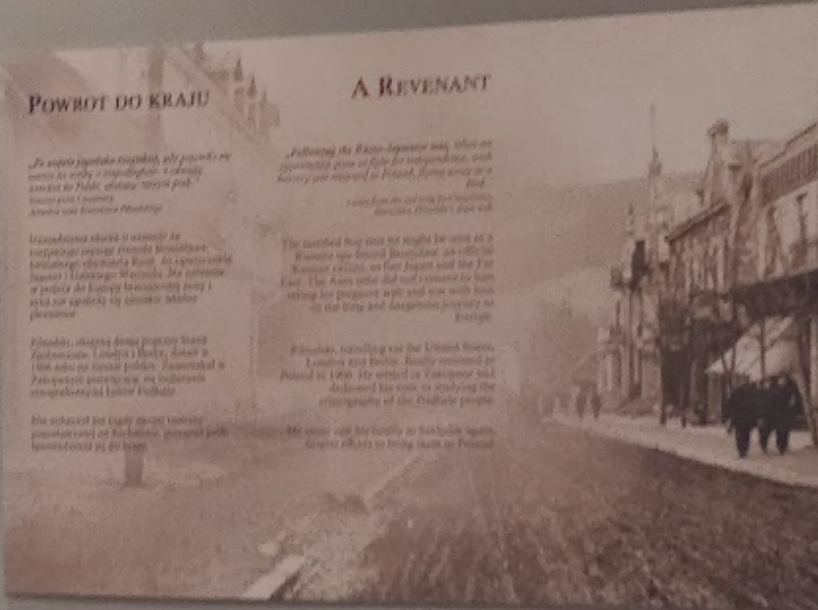
Janina Jędrzejowska was a leading figure in the Polish press in Paris. She was known for her bold and independent journalism. Her work in *Ziemianin* was a testament to her commitment to the Polish cause. The magazine's success was a testament to the power of the press in the struggle for Polish independence.

BADACZA A RESEARCHER

Prof. Janina Jędrzejowska was a leading figure in the Polish press in Paris. She was known for her bold and independent journalism. Her work in *Ziemianin* was a testament to her commitment to the Polish cause. The magazine's success was a testament to the power of the press in the struggle for Polish independence.

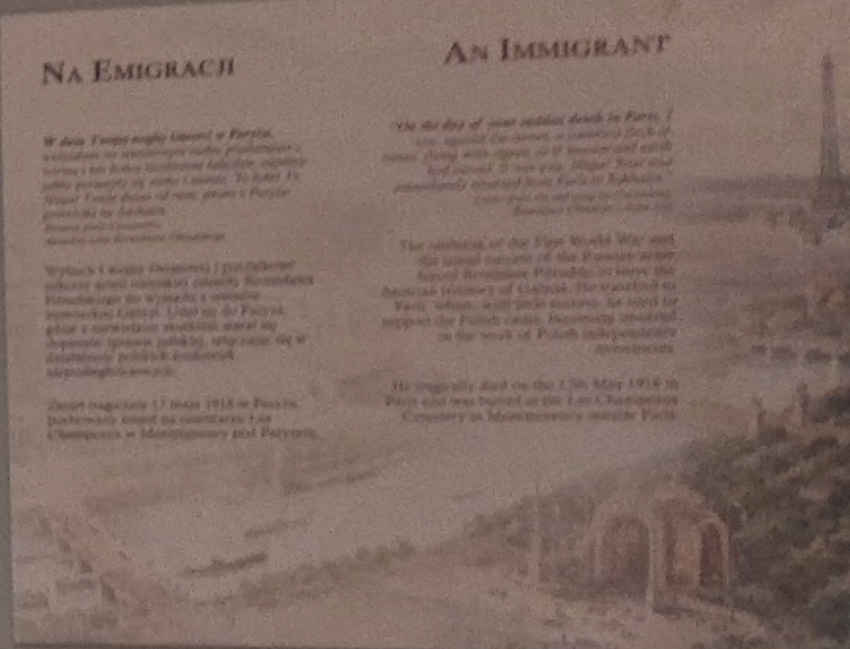
Prof. Jędrzejowska was a leading figure in the Polish press in Paris. She was known for her bold and independent journalism. Her work in *Ziemianin* was a testament to her commitment to the Polish cause. The magazine's success was a testament to the power of the press in the struggle for Polish independence.

POWROT DO KRAJU A REVENANT

Prof. Jędrzejowska was a leading figure in the Polish press in Paris. She was known for her bold and independent journalism. Her work in *Ziemianin* was a testament to her commitment to the Polish cause. The magazine's success was a testament to the power of the press in the struggle for Polish independence.

Prof. Jędrzejowska was a leading figure in the Polish press in Paris. She was known for her bold and independent journalism. Her work in *Ziemianin* was a testament to her commitment to the Polish cause. The magazine's success was a testament to the power of the press in the struggle for Polish independence.

NA EMIGRACJI AN IMMIGRANT

Prof. Jędrzejowska was a leading figure in the Polish press in Paris. She was known for her bold and independent journalism. Her work in *Ziemianin* was a testament to her commitment to the Polish cause. The magazine's success was a testament to the power of the press in the struggle for Polish independence.

Prof. Jędrzejowska was a leading figure in the Polish press in Paris. She was known for her bold and independent journalism. Her work in *Ziemianin* was a testament to her commitment to the Polish cause. The magazine's success was a testament to the power of the press in the struggle for Polish independence.

„NISPA. WŚRÓD AJNÓW”

Kuratorzy Wystawy: Anna Stefanicka, Olga Topol PhD

Opracowanie graficzne wystawy: Joanna Bolton

Opracowanie graficzne ulotek: Paweł Filuś

Tłumaczenia: Ewa Hammond, Roman Kukliński

Artystka: Paulina Tłoczek

*Anna Stefanicka (Instytut Piłsudskiego Londyn) i
Mallory Horrill (The William Morris Society)
podczas wernisażu wystawy Nispa Wśród Ajnów.
(Fot. R. Kukliński)*

Prezentowana z okazji 75. Instytutu ekspozycja: Nispa. Wśród Ajnów przybliżyła postać i dorobek naukowy wybitnego polskiego etnografa, Bronisława Piłsudskiego, któremu zawdzięczamy utrwalenie fonograficzne pieśni i mowy Ajnów.

Część poświęcona kulturze Ajnów dotykając trudnych kwestii antropologicznych, zwróciła uwagę na zróżnicowanie etniczne świata oraz problem zaniku kultur i wciąż represyjnego traktowania mniejszości narodowych.

Goście zwiedzający wystawę Nispa, Wśród Ajnów w siedzibie William Morris Society. (Fot. A. Stefanicka)

Uroczystego otwarcia wystawy dokonała Anna Stefanicka - Sekretarz Generalny Instytutu Piłsudskiego w Londynie, w obecności Anny Tarnowskiej-Waszak konsul RP w Londynie, oraz przedstawicieli polskich i brytyjskich organizacji.

Dzięki uprzejmości The William Morris Society, wystawa była prezentowana w ich siedzibie a następnie została przeniesiona do budynku Polskiego Ośrodka Społeczno-Kulturalnego.

Goście podczas otwarcia wystawy Nispa. Wśród Ajnów. (Fot. R. Kukliński)

Olga Topol kurator z Pauliną Tłoczek na wystawie Nispa. Wśród Ajnów. (Fot. J. Słowik)

POPULARYZACJA HISTORII

LEKCJE MUZEALNE

Cykl lekcji muzealnych rozpoczęliśmy w 2022 roku od połączenia lekcji historii z artystycznymi warsztatami. Zajęcia z uczniami z klasy 3b z polskiej szkoły przedmiotów ojczystych im Mikołaja Reja w Chiswick prowadziły: dr Olga Topol i Zofia Wyszomirska Noga.

Uczniowie z klasy 7a i 7c z polskiej szkoły przy Ambasadzie RP w Londynie odwiedzili Instytut ze swoim wychowawcą Sławomirem Banasikiem. Największe zainteresowanie młodzieży wzbudził hologram maszyny szyfrującej Enigma prezentowany w Instytucie.

Dr Olga Topol z uczniami z polskiej szkoły przedmiotów ojczystych w Chiswick. (Fot. Z. Wyszomirska-Noga)

Marta Szajna z uczniami z klasy GSCE ze szkoły przedmiotów ojczystych im. Mikołaja Reja. (Fot. A. Whiteside)

Marta Szajna prowadzi spotkanie z uczniami ze szkoły przy Ambasadzie RP w Londynie. (Fot. A. Whiteside)

Kolejne spotkania z licealistami z londyńskich szkół przedmiotów ojczytych prowadziła Marta Szajna. Pani Marta łatwo nawiązała kontakt z uczniami, którzy aktywnie uczestniczyli w dyskusji dotyczącej przyczyn i przebiegu I wojny światowej.

Podczas omawiania roli Józefa Piłsudskiego w odzyskaniu przez Polskę niepodległości zaprezentowane zostały zdjęcia Marszałka z digitalizowanej kolekcji fotograficznej.

Uczniowie ze szkoły Lowther Primary. (Fot. A. Whiteside)

We wrześniu mieliśmy okazję gościć uczniów z angielskiej szkoły Lowther Primary z Hammersmith. O niemieckiej maszynie szyfrującej Enigma i roli polskich matematyków i kryptoanalityków w wyścigu, którego celem było złamanie jej kodu opowiadała Anna Górka, pracownik Instytutu.

Dziękujemy nauczycielom z Lowther Primary, a przede wszystkim pani Lesley Chalbot za przygotowanie wizyty.

Anna Górka podczas lekcji z uczniami ze szkoły Lowther Primary. (Fot. A. Whiteside)

POLISH HERITAGE DAYS 2022

KOLOROWANKA

Jak w atrakcyjny sposób przybliżyć postaci sławnych i znanych polskich kobiet z okresu międzywojennego? Oczywiście poprzez kolorowankę!

Ilustracje przygotowała Zofia Wyszomirska-Noga, a krótkie biogramy prezentowanych kobiet opracowała Olga Topol. Projekt graficzny Kolorowanki opracowała Kornelia Balul.

Frontowa okładka „Emancypantki-Kolorowanki”

Kolorowanka jest dostępna do pobrania na naszej stronie internetowej:

<https://www.pilsudski.org.uk/pl/aktualnosci.php?news=374&wid=12&wai=&year=&back=%2Fpl%2Faktualnosci.php%3Fwid%3D12%26strona%3D2>

Projekt został wsparty dotacją z Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej w Londynie.

„Emancypantki-Kolorowanki” - Halina Konopacka

FESTYN

Festyn uliczny, zorganizowany przez polską szkołę sobotnią im. Mikołaja Reja w Chiswick i polską parafię pod wezwaniem św. A. Boboli, był okazją do zaprezentowania działalności Instytutu nowej publiczności,

Nasze wspaniałe stoisko przygotowała Kornelia Balul i Anna Górka. Dziękujemy pani Bożenie Dybowskiej - Dyrektor szkoły i pani Kindze Koterskiej - Prezes szkoły za zaproszenie do wzięcia udziału w Festynie.

Od lewej: Kornelia Balul, Wojciech Klas i Lidia Letkiewicz prezentują stoisko Instytutu na Festynie (Fot. A. Whiteside)

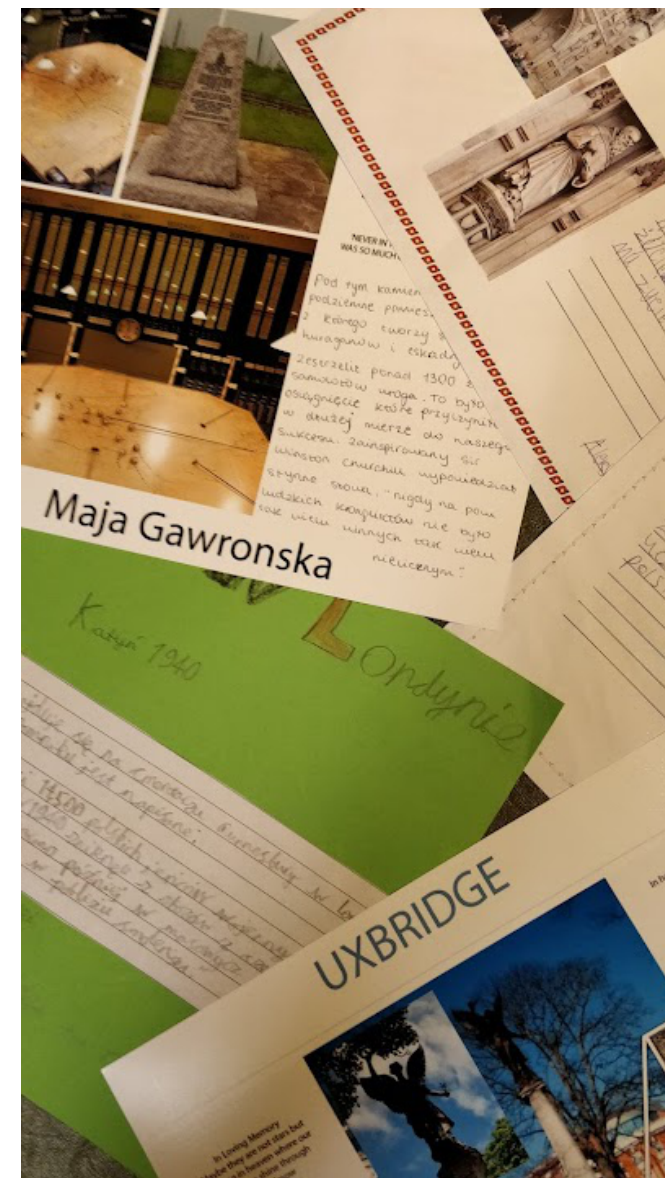
Dziękujemy wszystkim wolontariuszom, a szczególnie panu Wojciechowi Klas za pomoc przy prowadzeniu kiermaszu.

KONKURS NA PAMIĄTKĘ HISTORYCZNĄ W DRODZE DO SZKOŁY

Zadaniem uczestników Konkursu było odszukanie w drodze do szkoły pamiątki historycznej (pomnik, tablica), a następnie wykonanie jej fotografii wraz z interesującym opisem pamiątki i jej historią.

Jury Konkursu ocenia nadesłane na Konkurs prace. Od lewej: Zofia Wyszomirska Noga i dr Olga Topol. (Fot. A. Stefanicka)

Jury Konkursu w składzie Zofia Wyszomirska Noga, dr Olga Topol i Anna Stefanicka wyróżniło nagrodą specjalną ufundowaną przez Fundację Stowarzyszenia Polskich Kombatantów: Stefana Bielińskiego i Aleksa Górkę.

Prace nadesłane na Konkurs. (Fot. A. Stefanicka)

BRITISH HERITAGE DAYS 2022

WARSZTATY TANECZNE

Ze względu na śmierć JW Królowej Elżbiety II, postanowiliśmy odwołać cieszące się dużą popularnością warsztaty taneczne prowadzone przez Lidię Letkiewicz (choreografa zespołu Karolinka). Wszystkich chętnych do nauki polskich tańców zapraszamy w przyszłym roku!

MEDIA SPOŁECZNOŚCIOWE INSTYTUTU

Regularnie w mediach społecznościowych informujemy o działalności, zbiorach i rocznicach związanych z Instytutem i Patronem. Strony te są wielokrotnie odwiedzane.

Nasze dwujęzyczne newslettery cieszą się dużą popularnością. Oprócz ciekawostek historycznych, prezentujemy w nich wybrane obiekty z naszych kolekcji archiwalnych i muzealnych oraz dzielimy się informacjami z życia Instytutu. W tym roku w newsletterach opublikowaliśmy m.in. artykuły Liam'a Bowler kustosa w Metropolitan Police Museum, Harrego Blackett-Ord specjalisty z domu aukcyjnego Spink and Son, dr Olgi Topol kuratora słowiańskiej i wschodnio-europejskiej kolekcji w British Library oraz Hamish'a Todd kierownika wchodnioazjatyckiego działu w British Library.

Zapraszamy do współpracy!

R A D A R

Newsletter No.2: September 2020

CURATOR'S CORNER

This month we focus on our medal collection. Our intern Harry Blackett-Ord describes his passion for working with medals.

...It sometimes surprises people to discover that medals are so exciting to work with, after all it is easy to think if one has seen a medal one has seen them all. However no two medals have ever been awarded for the same act, so while they are aesthetically similar, they are never the same. This makes them simultaneously fascinating and frustrating to work with; there is so much information behind each one that it is often impossible to uncover it fully.

In this way medals can be a gateway to people's lives and a very effective window into history...

[Read Harry's full article here](#)

"...the Reiss medal collection... featured a Second World War medal group... One in particular stood out; a circular medal fashioned to look like a veined eyeball with Saint Paul's cathedral as the iris. The date for the medal was given as 1950 and the word "Ophthalmology" (the branch of medicine relating to the eye) was inscribed around the external border."

„Curator's Corner” - artykuł Harrego Blackett-Ord

DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA

PREZENTACJA KSIĄŻKI „JESTEM TYM, KTÓRY ROZSZYFROWAŁ ENIGMĘ”

Zaproszenie na „Spotkanie Autorskie” z Robertem Gawłowskim

Podczas spotkania autorskiego Robert Gawłowski przybliżył nam postać polskiego kryptologa Mariana Rejewskiego. Robert Gawłowski zwrócił uwagę na trudne, powojenne losy Mariana Rejewskiego, który podejmując decyzję o powrocie do rządzonej przez komunistów Polski, w obawie przed represjami musiał skrzętnie ukrywać swoje osiągnięcia i udział w złamaniu kodu niemieckiej maszyny szyfrującej Enigma.

Robert Gawłowski podczas spotkania autorskiego w Instytucie (Fot. A. Stefanicka)

ETNOGRAPHY IN TIMES OF EMPIRES

Promując wystawę *Nispa. Wśród Ajnów* spotkanie w British Library było okazją do zapoznania się z kolekcją etnograficzną biblioteki. Todd Hamish, kierownik wschodnioazjatyckiego działu opowiedział o kształtowaniu wizerunku Ajnów przez japońskich etnografów i artystów. Katya Rogatchevskaya kierownik wschodnioeuropejskiej sekcji omówiła kolonialne implikacje rosyjskiej etnografii w XIX i na początku XX wieku.

W swoim wystąpieniu Anna Stefanicka przedstawiła etnograficzną działalność Bronisława Piłsudskiego, podkreślając jego fascynację kulturą ginącego ludu Ajnów. Spotkanie zorganizowała i prowadziła dr Olga Topol.

KWERENDY

*Fotografia obok: A. Stefanicka
na spotkaniu w British Library.
(Fot. R. Kukliński)*

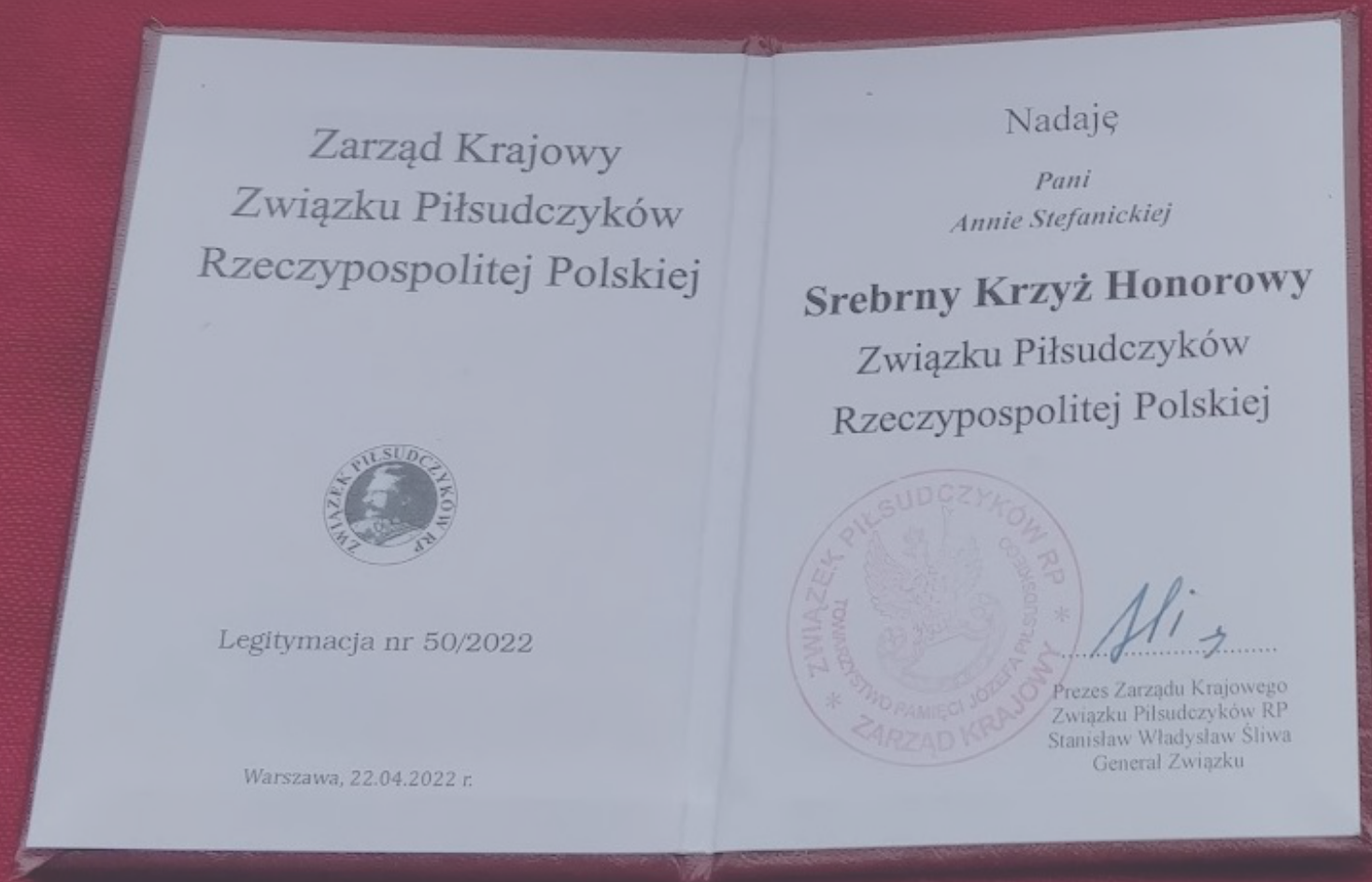

Zniesienie restrykcji związanych z pandemią nie zmniejszyło zainteresowania kwerendami otrzymywanymi drogą korespondencyjną. Zrealizowaliśmy większość zamówień, z wyjątkiem tych, które wymagały przeprowadzenia szczegółowych badań w wielu kolekcjach archiwalnych.

Cieszy nas powrót badaczy do osobistego korzystania z zasobu archiwalnego. Gorąco zachęcamy jednak do wcześniejszego umówienia wizyty w archiwum.

*Profesor Grzegorz Łukomski podczas
przeprowadzanej kwerendy w Instytucie
(Fot.A. Whiteside)*

ODZNACZENIA, DARY I PODZIĘKOWANIA

SREBRNY KRZYŻ HONOROWY ZWIĄZKU PIŁSUDCZYKÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Zarząd Krajowego Związku Piłsudczyków Rzeczypospolitej Polskiej, uhonorował Annę Stefanicką Srebrnym Krzyżem. Na uroczystości w Konsulacie Rzeczypospolitej Polskiej w Londynie, w obecności konsula generalnego Mateusza Stąsieka, odznaczenie Annie Stefanickiej, wręczył dr Jan Tarczyński, dyrektor Centralnej Biblioteki Wojskowej w Warszawie.

Cieszymy się, że działalność Instytutu została doceniona przez organizację ściśle związaną z postacią naszego Patrona.

Od lewej: Konsul Generalny
Mateusz Stąsiek, Anna
Stefanicka, dr Jan Tarczyński
(Fot. R. Kukliński)

MEDAL ORDYNARIATU POLOWEGO WOJSKA POLSKIEGO

W dowód uznania i wdzięczności za pomoc i zaangażowanie w realizację Misji Duszpasterstwa Wojskowego Anna Maria Stefanicka została odznaczona Medalem Ordynariatu Polowego „Błogosławiony Ksiądz Jerzy Popiełuszko”

Medal Ordynariatu Polowego
„Błogosławiony Ksiądz Jerzy
Popiełuszko” Anny Stefanickiej

Grono pracowników i powierników Instytutu. Od lewej: Liam Bowler, Anna Stefanicka, Alicja Whiteside, Roman Kukliński, Anna Górka, Lidia Letkiewicz.

LISTA DARÓW ZA ROK 2022

BIBLIOTEKA

Do naszego księgozbioru przekazali interesujące pozycje: Kazimiera Janota Bzowska, Agnieszka Ludwikowska, Wanda Kościa, Teresa Astachnowicz, i Joshua Zimmerman.

Otrzymaliśmy również wydawnictwa z Papieskiego Instytut Studiów Kościelnych, z Instytutu Pamięci Narodowej, Muzeum Historii Polski, Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, a także egzemplarze autorskie badaczy korzystających z naszego zasobu archiwalnego.

Wszystkim darczyńcom gorąco dziękujemy.

DZIAŁALNOŚĆ INSTYTUTU WSPARLI DONACJĄ:

Teresa Astachnowicz	150
Donation box	55
Roman Kukliński	20
Rodzice klasy 3b z polskiej szkoły przedmiotów Ojczystych z Chiswick	40
Anna Stefanicka	5
Stowarzyszenie Polskich Kombatantów	200
Andrzej Suchtiz	10
Alicja Whiteside	10

Dziękujemy wszystkim członkom i sympatykom za wspieranie naszych działań. Bez waszej pomocy kontynuacja pracy Instytutu nie byłaby możliwa.

PODZIĘKOWANIA

Ministerstwu Kultury i Dziedzictwa Narodowego

- za wsparcie finansowe digitalizacji zbioru fotograficznego związanego z Józefem Piłsudskim, w ramach Programu Wspieranie archiwów, bibliotek i muzeów poza krajem

Ministerstwu Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej poprzez Konsulat Generalny RP w Londynie

- za wsparcie finansowe wydania „Kolorowanki”

Fundacji Stowarzyszenia Polskich Kombatantów

- za ufundowanie dwóch pierwszych nagród w Konkursie Na Pamiątkę Historyczną

Muzeum Historii Polski

- za przedłużenie okresu wypożyczenia oryginalnej manierki austriackiej i replik mundurów wojskowych z okresu 1 wojny światowej

Fundacji na rzecz Dziedzictwa Narodowego im. Józefa Piłsudskiego

- za współpracę i pomoc w pozyskiwaniu grantów z Polski

Muzeum w Sulejówku, Archiwum Państwowemu w Krakowie i Pitt Rivers Museum

- za udostępnienie fotografii do wykorzystania na wystawie Nispa. Wśród Ajnów

Mediom polonijnym, a w szczególności Redakcji Tygodnia Polskiego i Radio Bobola

- za publikację artykułów i wiadomości o naszej działalności.

William Morris Society

- za udostępnienie pomieszczenia na wystawę Nispa. Wśród Ajnów

John Lindsay

- za pomoc w druku materiałów na wystawę Nispa. Wśród Ajnów

